

คู่มือ

การกำกับดูแลมาตรฐานและจริยธรรมวิชาชีพการพยาบาล

กลุ่มภารกิจการพยาบาล โรงพยาบาลจิตเวชนครสวรรค์ราชชนรินทร์

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

2566

ประกาศกลุ่มภารกิจการพยาบาล โรงพยาบาลจิตเวชนครสวรรค์ราชนครินทร์

เรื่อง จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล

การประกาศจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล เป็นการแสดงออกถึงความตระหนักในความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมของพยาบาล เพื่อเป็นหลักในการประกอบวิชาชีพให้มีมาตรฐาน และเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของพยาบาลให้ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกันทั้งกลุ่มภารกิจการพยาบาล รวมทั้งเป็นการสื่อสารที่จะช่วยให้ผู้รับบริการ ผู้ร่วมงานในวิชาชีพอื่นๆและประชาชนทั่วไปได้ทราบถึงจรรยาบรรณที่พยาบาลยึดถือในการประกอบวิชาชีพ

1.วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้บุคลากรพยาบาลใช้หลักจริยธรรมและจรรยาบรรณเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติ
2. เพื่อให้บุคลากรพยาบาลใช้หลักจริยธรรมและจรรยาบรรณพยาบาลในการตัดสินใจในสถานการณ์ที่มีความซับซ้อน
3. เพื่อเป็นการรักษาสีทึบของผู้ป่วยให้ได้รับการอย่างมีมาตรฐานวิชาชีพ
4. เพื่อผดุงเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

2. กลุ่มเป้าหมาย

พยาบาลวิชาชีพทุกคน

3. ผู้รับผิดชอบ

1. หัวหน้ากลุ่มภารกิจพยาบาล
2. คณะกรรมการที่มนำกลุ่มภารกิจการพยาบาล

4. ตัวชี้วัด

1. จำนวนข้อร้องเรียนต่อพฤติกรรมกรให้บริการพยาบาล
2. อัตราผู้ป่วยที่ได้รับการพิทักษ์สิทธิและจริยธรรมการพยาบาล
3. อัตราความพึงพอใจ/ไม่พึงพอใจของผู้รับบริการ

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

จริยธรรม (Ethic) หมายถึง หลักความประพฤติ ปฏิบัติที่พึงงามของบุคคล โดยมีพื้นฐานมาจากหลักการทางศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยม วัฒนธรรมและประเพณี กฎหมาย รวมถึงจรรยาบรรณของวิชาชีพ เพื่อให้บุคคลแสดงออกในสิ่งที่ดี ถูกต้องอย่างมีหลักการ โดยใช้ความรู้สติปัญญา เหตุผลพิจารณาไตร่ตรองว่าอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขร่มเย็น

จรรยาบรรณวิชาชีพ (Code of nurses) หมายถึง หลักแห่งความประพฤติที่ถูกต้องเหมาะสมของวิชาชีพ หรือมารยาทของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ต้องมีการควบคุมดูแล เฝ้าระวัง และพัฒนาให้พยาบาลทุกคนปฏิบัติงานตามขอบเขตของกฎหมาย ตามมาตรฐานจริยธรรมและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

นโยบายจริยธรรมและจรรยาบรรณพยาบาล

1. บุคลากรพยาบาลพยาบาลรับทราบและปฏิบัติตามจริยธรรมและจรรยาบรรณของสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย
2. จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมและจรรยาบรรณพยาบาล
3. จัดให้มีกิจกรรมสนับสนุน เชิดชูการเป็นต้นแบบและภาพลักษณ์องค์กรพยาบาล
4. สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณตามช่องทางการสื่อสารต่างๆ
5. ให้บุคลากรทางการพยาบาลทุกคนให้บริการโดยใช้คำนำหน้าอย่างให้เกียรติและเหมาะสม
6. กำหนดให้จริยธรรมและจรรยาบรรณเป็นสมรรถนะของบุคลากร
7. กำหนดให้มีการประเมินตามหลักปฏิบัติจริยธรรมและจรรยาบรรณ ปีละ 1 ครั้ง

ประกาศ ณ วันที่ กรกฎาคม พ.ศ. 2566

ลงชื่อ

(นายอัครา หรรยาลอย)

หัวหน้ากลุ่มภารกิจพยาบาล

จริยธรรมพยาบาล

หลักจริยธรรมของวิชาชีพพยาบาล (Ethical principles)

หลักจริยธรรมเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับการปฏิบัติทางการพยาบาล ได้มีการพัฒนามาจากทฤษฎีทางจริยศาสตร์ทั้ง ๒ ทฤษฎีซึ่งหลักจริยธรรมที่สำคัญและสามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในการพยาบาลมี ๖ ประการคือ

๑. Autonomy สิทธิของผู้ป่วยในการตัดสินใจอย่างเป็นอิสระ ให้การนับถือผู้ป่วยในความเป็นบุคคล ให้โอกาสผู้ป่วยในการตัดสินใจอย่างอิสระ

๒. Beneficence การกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ป่วยเป็นสำคัญเป็นดูแลผู้ป่วยถูกหลักเทคนิคครอบคลุมทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม

๓. Nonmaleficence การกระทำเพื่อหลีกเลี่ยงสาเหตุ หรือ อันตรายที่อาจเกิดขึ้นเป็นการให้การพยาบาลด้วยความละเอียด รอบคอบและดูแลปกป้องผู้ป่วยไม่ให้เกิดอันตรายโดยเฉพาะผู้ป่วยเด็ก ผู้ที่มีปัญหาทางจิต ผู้ป่วยไม่รู้สีกตัว ฯลฯ

๔. fidelity/confidentiality เป็นการกระทำด้วยความซื่อสัตย์ตามพันธะสัญญาของวิชาชีพซึ่งต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ซื่อสัตย์และรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน ไม่ทอดทิ้งผู้ป่วยและ มีการรักษาความลับของผู้ป่วยที่เป็นข้อตกลง สัญญา และพันธะหน้าที่ที่บุคคลหนึ่งทำกับอีกบุคคลหนึ่ง เป็นการเก็บข้อมูลที่เป็นอันตรายหรือน่าอับอายของผู้ป่วยเป็นความลับ โดยข้อมูลของผู้ป่วยจะนำไปเปิดเผยได้เฉพาะกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเท่านั้น

๕. Justice การกระทำต่อผู้ป่วยและครอบครัวด้วยความยุติธรรมให้การพยาบาลทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่เลือกชนชั้น เชื้อชาติศาสนา

๖. Veracity การบอกความจริงเป็นให้ข้อมูลที่จริงแก่ผู้ป่วย อธิบายการวินิจฉัย การรักษา และการพยากรณ์โรคให้ผู้ป่วยเข้าใจ

แนวทางปฏิบัติตามนโยบายจริยธรรมและจรรยาบรรณพยาบาล

ระดับองค์กรพยาบาล	1. กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของระดับจริยธรรมพื้นฐานของพยาบาล 2. กำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมจริยธรรม - ปฐมนิเทศหรือให้ความรู้เกี่ยวกับขอบเขต มาตรฐานและการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพ - สร้างบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงานร่วมกัน - เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านจริยธรรมสู่พยาบาล - ประกาศเกียรติคุณผู้มีจริยธรรมดีเด่น - สนับสนุนพยาบาลดีเด่นให้เป็นตัวอย่างแก่บุคลากร
ผู้ประกอบวิชาชีพ	1. ปฏิบัติตนตามขอบเขตกฎหมาย จริยธรรมของสังคม 2. เฝ้าระวังและรักษาระดับจริยธรรมโดยวิเคราะห้พฤติกรรมจริยธรรมของตนเองอย่างสม่ำเสมอ 3. ให้เกียรติ ให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมวิชาชีพและเพื่อนร่วมงาน 4. ยกย่องผู้อื่นและภูมิใจในตนเองต่อการกระทำความดี ปรับปรุงและพัฒนาจริยธรรมให้สอดคล้องกับบทบาทในวิชาชีพและสังคม

จรรยาบรรณวิชาชีพ

จรรยาบรรณวิชาชีพ

จรรยาบรรณวิชาชีพ (Code of nurses) หมายถึง หลักแห่งความประพฤติที่ถูกต้องเหมาะสมของวิชาชีพ หรือมารยาทของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ต้องมีการควบคุมดูแล เฝ้าระวัง และพัฒนาให้พยาบาลทุกคนปฏิบัติงานตามขอบเขตของกฎหมาย ตามมาตรฐานจริยธรรมและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ โดย

1. พยาบาลทุกคนต้องยึดขอบเขตมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นหลักในการปฏิบัติงานและปฏิบัติงาน

2. มีกลไกรักษาระดับพฤติกรรมจริยธรรม

3. มีมาตรฐานการพัฒนาจริยธรรมเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง

หลักจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล มี 9 ด้าน ประกอบด้วย

1. พยาบาลรับผิดชอบต่อประชาชนผู้ต้องการการพยาบาลและบริการสุขภาพ

2. พยาบาลประกอบวิชาชีพด้วยความเมตตา กรุณา เคารพในคุณค่าของชีวิต ความมีสุขภาพดีและความผาสุกของเพื่อนมนุษย์

3. พยาบาลมีปฏิสัมพันธ์ทางวิชาชีพกับผู้ให้บริการ ผู้ร่วมงานและประชาชนด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีและสิทธิมนุษยชนของบุคคล

4. พยาบาลยึดหลักความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคมมนุษย์

5. พยาบาลประกอบวิชาชีพโดยมุ่งความเป็นเลิศ

6. พยาบาลพึงป้องกันอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตของผู้ใช้บริการ

7. พยาบาลรับผิดชอบในการปฏิบัติให้สังคมเกิดความเชื่อถือไว้วางใจต่อพยาบาลและต่อวิชาชีพการพยาบาล

8. พยาบาลพึงร่วมในการทำความเจริญก้าวหน้าให้แก่วิชาชีพการพยาบาล

9. พยาบาลพึงรับผิดชอบต่อสังคมเช่นเดียวกับรับผิดชอบต่อผู้อื่น

จรรยาบรรณวิชาชีพสำหรับพยาบาลเป็นการประมวลหลักประพฤติให้บุคคลในวิชาชีพยึดถือปฏิบัติโดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. พยาบาลพึงให้บริการพยาบาลด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยไม่จำกัดในเรื่องสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพปัญหาทางด้านสุขภาพของบุคคล
2. พยาบาลพึงเคารพสิทธิส่วนตัว โดยรักษาข้อมูลของผู้ป่วยเป็นความลับ
3. พยาบาลพึงให้การปกป้องคุ้มครองแก่ผู้ป่วย สังคม ในกรณีที่มีการให้บริการสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยถูกกระทำที่อาจเกิดจากความไม่รู้ ขาดศีลธรรม จริยธรรม หรือการกระทำที่ผิดกฎหมายจากบุคคลหนึ่งบุคคลใด
4. พยาบาลมีหน้าที่รับผิดชอบในการตัดสินใจและให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยแต่ละราย
5. พยาบาลพึงดำรงไว้ซึ่งสมรรถนะในการปฏิบัติการพยาบาล
6. พยาบาลพึงตัดสินใจด้วยความรอบครอบถี่ถ้วน ใช้ข้อมูลเป็นหลักในการขอคำปรึกษาหารือยอมรับในหน้าที่ความรับผิดชอบ รวมถึงการมอบหมายกิจกรรมการปฏิบัติการพยาบาลให้ผู้อื่นปฏิบัติ
7. พยาบาลพึงมีส่วนร่วมและสนับสนุนในกิจกรรมการพัฒนาความรู้เชิงวิชาชีพ
8. พยาบาลพึงมีส่วนร่วมและสนับสนุนในการพัฒนาวิชาชีพและส่งเสริมมาตรฐานการปฏิบัติการพยาบาล
9. พยาบาลพึงมีส่วนร่วมในการกำหนดและดำรงไว้ซึ่งสถานะภาพของการทำงานซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติการพยาบาลที่มีคุณภาพสูง
10. พยาบาลพึงร่วมมือในการปกป้องคุ้มครองสังคม จากการเสนอข้อมูลที่ผิดและดำรงไว้ซึ่งความสามัคคีในวิชาชีพ
11. พยาบาลพึงร่วมมือและเป็นเครือข่ายกับสมาชิกด้านสุขภาพและบุคคลอื่น ๆ ในสังคมเพื่อส่งเสริมชุมชนและตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพอนามัยของสังคม

แนวปฏิบัติของบุคลากรทางการพยาบาลตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ

ประเด็น	แนวปฏิบัติ
1. มีบุคลิกภาพดี เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่และในการดำรงตนอยู่ในสังคม	1.1 การแต่งกายถูกต้องตามระเบียบ สะอาด เรียบร้อย 1.2 รักษาสุขวิทยาส่วนบุคคล 1.3 วางตัวได้เหมาะสมกาลเทศะ น่าเชื่อถือ เป็นแบบอย่างที่ดี สังคมยอมรับ 1.4 กิริยา ท่าทางสุภาพ น้ำเสียงอ่อนโยน ใช้คำสุภาพ 1.5 คล่องแคล่วว่องไว 1.6 สุขภาพกายแข็งแรง สุขภาพจิตสมบูรณ์
2. ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม สอดคล้องกับค่านิยม วัฒนธรรมและกฎเกณฑ์ทางสังคม	2.1 ไม่ปฏิบัติกระทำความผิดศีลธรรม 2.2 ดำรงตนอยู่ในขอบเขตกฎหมายบ้านเมือง 2.3 ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ 2.4 รักษาระเบียบวินัย วัฒนธรรมขององค์กร 2.5 มีความเสียสละ มีความเพียรพยายาม มานะอดทน 2.6 ดำรงชีวิตเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ 2.7 ไม่ส่งเสริมหรือปกป้องคนทำผิด
3. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	3.1 กระตือรือร้น ให้ความช่วยเหลือผู้รับบริการและผู้ร่วมงานด้วยความเต็มใจเต็มความสามารถ 3.2 ยกย่องให้เกียรติ เคารพศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน 3.3 ยกย่องผู้มีความรู้ความสามารถและประพฤติดี 3.4 สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี 3.5 มีความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 3.6 ได้รับความร่วมมือจากคนอื่น
4. แสดงความเป็นมิตรต่อผู้รับบริการและประชาชนทั่วไป	4.1 ให้การต้อนรับด้วยอัธยาศัยอันดี 4.2 สนใจรับฟัง ตอบข้อซักถามและอธิบายให้ผู้รับบริการทราบด้วยความเต็มใจ
5. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเอื้ออาทรเต็มใจ	5.1 ดูแลเอาใจใส่ ห่วงใยผู้รับบริการอย่างสม่ำเสมอด้วยความเต็มใจเท่าเทียมกัน 5.2 แสดงออกด้วยกิริยา วาจา น้ำเสียง และสัมผัสที่อ่อนโยนอย่างเหมาะสม
6. รักษาสิทธิของผู้รับบริการ	6.1 ให้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้รับบริการ 6.2 ปกป้องสิทธิในความเป็นส่วนตัวไม่เปิดเผยความลับของผู้รับบริการ

แนวปฏิบัติของบุคลากรทางการพยาบาลตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ

ประเด็น	แนวปฏิบัติ
7. มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง ต่อผู้รับบริการและสังคม	7.1 ตรงต่อเวลา 7.2 ไม่ละทิ้งหน้าที่ 7.3 ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จ ครบถ้วน 7.4 ช่วยเหลืองาน นอกเหนือการได้รับมอบหมายตามโอกาสอันควร
8. ให้บริการด้วยเทคนิคที่ถูกต้องตามขอบเขตและมาตรฐานวิชาชีพ	ปฏิบัติหน้าที่ถูกต้อง ตามหลักการ วิธีการ ตรงกับปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการ
9. มีการพัฒนาความรู้อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง เกี่ยวกับการดำรงตนในการประกอบวิชาชีพ	สนใจศึกษาค้นคว้าหาความรู้และทักษะด้านศาสตร์ทางวิชาชีพ ศาสตร์ทางจริยธรรม และศาสตร์อื่นๆที่เป็นประโยชน์กับการปฏิบัติหน้าที่ การปฏิบัติวิชาชีพและการดำรงตนในสังคม
10. มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรและพัฒนางานวิชาชีพ	10.1 เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพ 10.2 เข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนางานวิชาชีพ 10.3 ส่งเสริม สนับสนุน และเผยแพร่กิจกรรมวิชาการ 10.4 ปฏิบัติตามมาตรฐานข่าวสารของวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ

ประเด็นขัดแย้งเชิงจริยธรรม

ประเด็นขัดแย้งเชิงจริยธรรมและการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล

พยาบาลเป็นอาชีพที่มักถูกคาดหวังในเรื่องจริยธรรมสูงกว่าอาชีพอื่นๆ อาจเป็นเพราะว่าพยาบาลปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ที่ทำให้เกิดความเป็นความตาย และยังเป็นส่วนหนึ่งของทีมสุขภาพที่ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดอีกทั้งปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้งเชิงจริยธรรม เช่น การเปลี่ยนแปลงของบทบาทหน้าที่ของพยาบาล ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการแพทย์ ความก้าวหน้าของความรู้ทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ รวมถึงสิทธิผู้ป่วย บางครั้งอาจมีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย จึงทำให้เกิดความขัดแย้งทางจริยธรรมบางอย่าง พยาบาลยังไม่เคยเผชิญมาก่อน และนอกจากนี้เป้าหมายการดูแลผู้ป่วยเน้นการเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และผู้ป่วยสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองได้อย่างอิสระ สิ่งที่พยาบาลบอกว่ามีประโยชน์เหมาะสมปลอดภัยกับผู้ป่วย ผู้ป่วยอาจจะเห็นตรงข้ามก็ได้ (สิวลี, ๒๕๔๒) ทำให้พยาบาลต้องเผชิญกับประเด็นความขัดแย้งทางจริยธรรมบ่อย จากการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นขัดแย้งเชิงจริยธรรมและการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพในการดูแลผู้ป่วยที่มีปัญหาจิตเวชและผู้ป่วยยาและสารเสพติด พบว่า

1. การผูกมัดและการใช้ห้องแยก เนื่องจากการผูกมัดผู้ป่วยอาจทำให้ผู้ป่วยได้รับความทุกข์ทรมานขาดอิสรภาพ ทำให้พยาบาลรู้สึกคับข้องใจในการกระทำดังกล่าวว่าถูกหรือผิด เพราะถ้าหากพยาบาล ไม่ผูกมัดผู้ป่วย อาจก่อให้เกิดผลเสียแก่ผู้ป่วยและบุคคลรอบข้างได้ พยาบาลจึงจำเป็นต้องตัดสินใจ ที่จะผูกมัดผู้ป่วยด้วยเหตุผลที่ว่าผู้ป่วยมีอาการ ก้าวร้าว วนวาย และเพื่อเป็นการป้องกันอันตราย ที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้ป่วยและผู้อื่น ดังนั้น การปฏิบัติการพยาบาลด้วยการผูกมัดดังกล่าว จึงเป็นประเด็น ขัดแย้งเชิงจริยธรรมที่พบได้บ่อยในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่มีพฤติกรรมรุนแรง

2. ญาติและผู้ป่วยปฏิเสธการรักษา เนื่องจากผู้ป่วยยาเสพติดจะต้องรับการบำบัดรักษาเวลานานจึงจะทำให้ผู้ป่วยสามารถรับความเจ็บป่วยของตนเองหรือเลิกยาเสพติดได้ ญาติมีความจำเป็นที่จะต้องให้ผู้ป่วยออกจากการบำบัดรักษาก่อนเวลาที่บำบัดรักษาครบกำหนด ให้พยาบาลรู้สึกคับข้องใจในการกระทำ ที่จะให้ผู้ป่วยกลับบ้านก่อนเวลาที่ครบกำหนดการบำบัดรักษา ดังกล่าวว่าถูกหรือผิด เพราะถ้าหากพยาบาล ใช้เหตุผลในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม คือ สิทธิของผู้ป่วยและครอบครัว เชิงจริยธรรมที่เน้นผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง

3. การบอกความจริงให้กับญาติของผู้ป่วยและผู้ป่วย ในการดูแลผู้ป่วยยาเสพติดที่มีการติดเชื้อ HIV เนื่องจากการติดยาเสพติด และการติดเชื้อ HIV เป็นโรคที่สังคมไม่ยอมรับ รังเกียจ ซึ่งเป็นโรคติดเชื้อที่ร้ายแรงรักษาไม่หายขาด อีกทั้งผู้ป่วยยาเสพติดที่ติดเชื้อ HIV ภายหลังรับทราบการติดเชื้อของตนเองจะรู้สึกกลัว ตกใจ เสียใจ วิพากษ์ต่อความรู้สึกผิด ขาดกำลังใจ เครียดเป็นทุกข์ บางรายอาจมีอาการซึมเศร้า และฆ่าตัวตาย พบว่าสูงกว่าปกติถึง 36 เท่า ดังนั้นพยาบาลจึงมีความคับข้องใจที่จะบอกความจริงแก่ผู้ป่วยและญาติ จึงเป็นประเด็น ขัดแย้งเชิงจริยธรรม

4. การบอกข้อมูลของผู้ป่วยแก่ญาติและทางกฎหมาย ในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชยาเสพติดมีความเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นญาติของผู้ป่วย ตำรวจ โดยที่พยาบาลมีการให้ข้อมูลของผู้ป่วยแก่ญาติทางโทรศัพท์ และตำรวจมาขอข้อมูลผู้ป่วยจากพยาบาลในสอพบยานผู้ป่วย ดังนั้นการปกป้องรักษาความลับของผู้ป่วยถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ป่วยและต่อกระบวนการรักษาพยาบาล เว้นแต่ผู้ป่วยมีความยินยอมหรือต้องปฏิบัติตามกฎหมายการเปิดเผยความลับของผู้ป่วย ประเด็นสำคัญคือการไม่เคารพต่อความเป็นมนุษย์และสิทธิส่วนบุคคลของผู้ป่วย แล้วยังมีความผิดต่อกฎหมาย ไม่ว่าการเปิดเผยความลับนั้นจะมีจุดมุ่งหมายใดก็ตามแต่จะเปิดเผยในการรักษาต่อผู้ป่วย ดังนั้นพยาบาลจึงมีความคับข้องใจในการบอกข้อมูลผู้ป่วยแก่ญาติทางโทรศัพท์ และตำรวจที่มาสอพบยาน จึงเป็นประเด็นขัดแย้งเชิงจริยธรรม

กระบวนการตัดสินใจเชิงจริยธรรม (Ethical decision making process)

Fry (1994) กล่าวว่าในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบของการผสมผสานค่านิยมและความเชื่อส่วนบุคคล จรรยาบรรณวิชาชีพ มโนทัศน์ทางศีลธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลและหลักการทางจริยธรรม สำหรับตัดสินใจและกระทำ การตามที่ดีตัดสินใจ โดยมีกระบวนการตัดสินใจเชิงจริยธรรม 4 ขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์เรื่องราวที่อยู่เบื้องหลังความขัดแย้งทางค่านิยมที่เกิดขึ้น เพื่อทำความเข้าใจบริบทต่างๆ ที่เกี่ยวกับปัญหา โดยมุมมองของทั้งผู้ป่วย ครอบครัว พยาบาล แพทย์ บุคลากรที่มีสุขภาพอื่นๆ และผู้บริหาร คำถามที่สำคัญคือ ทำไมสถานการณ์นี้จึงถูกมองว่าเป็นปัญหา
2. วิเคราะห์คุณค่า ความเชื่อ ค่านิยมที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง เพื่อสำรวจความสำคัญของค่านิยมที่เป็นศูนย์กลางของปัญหา ซึ่งค่านิยมเหล่านั้นมีพื้นฐานมาจากศาสนา วัฒนธรรม จริยธรรมวิชาชีพและความคิดทางการเมือง
3. วิเคราะห์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เพื่อตรวจสอบความหมายของปัญหาจริยธรรม ตามการรับรู้ของทุกคนที่เกี่ยวข้องและผลกระทบจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้น
4. การตัดสินใจกำหนดทางเลือกซึ่งทางเลือกนั้นควรได้มาจากการนำเอาหลักจริยธรรมมาประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจ การสำรวจค่านิยมต่างๆ ที่ยึดถือและความถูกต้องหรือความผิดทางศีลธรรมของทางเลือกหลายๆทาง เพราะบางทางเลือกไม่ขัดแย้งกับจรรยาบรรณแต่ไม่สนับสนุนค่านิยมของผู้ตัดสินใจ และบางทางเลือกได้รับการยอมรับจากผู้ป่วยแต่ไม่ได้รับการยอมรับจากผู้ที่อยู่ในวิชาชีพ

ภาคผนวก

สิทธิของผู้ป่วย 10 ประการ

1. ผู้ป่วยทุกคนมีสิทธิพื้นฐานที่จะได้รับบริการด้านสุขภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
2. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับบริการจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เนื่องจากความแตกต่างด้านฐานะ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา สังคม ลัทธิการเมือง เพศ อายุ และ ลักษณะของความเจ็บป่วย
3. ผู้ป่วยที่ขอรับบริการด้านสุขภาพมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลอย่างเพียงพอ และเข้าใจชัดเจน จากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพเพื่อให้ผู้ป่วยสามารถเลือกตัดสินใจในการยินยอมหรือไม่ยินยอมให้ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพปฏิบัติต่อตน เว้นแต่เป็นการช่วยเหลือรีบด่วนหรือ จำเป็น
4. ผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะเสี่ยงอันตรายถึงชีวิต มีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือรีบด่วนจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพโดยทันทีตามความจำเป็นแก่กรณี โดยไม่คำนึงว่าผู้ป่วยจะร้อง ขอความช่วยเหลือหรือไม่
5. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบชื่อ สกุล และประเภทของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพที่เป็นผู้ให้บริการแก่ตน
6. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะขอความเห็นจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพอื่น ที่มีได้เป็นผู้ให้บริการแก่ตน และมีสิทธิในการขอเปลี่ยนผู้ให้บริการ และสถานบริการได้
7. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง จากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพโดยเคร่งครัด เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้ป่วยหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย
8. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลอย่างครบถ้วนในการตัดสินใจเข้าร่วมหรือถอนตัวจากการเป็นผู้ถูกทดลองในการทำวิจัยของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ
9. ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเฉพาะของตนที่ปรากฏในเวชระเบียนเมื่อร้องขอ ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวต้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวของบุคคลอื่น
10. บิดา มารดา หรือผู้แทนโดยชอบธรรม อาจใช้สิทธิแทนผู้ป่วยที่เป็นเด็กอายุยังไม่เกิน สิบแปดปี บริบูรณ์ ผู้บกพร่องทางกายหรือจิต ซึ่งไม่สามารถใช้สิทธิด้วยตนเองได้

ข้อพึงปฏิบัติของผู้ป่วย

1. สอบถามเพื่อทำความเข้าใจข้อมูลและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นก่อนลงนาม ให้ความยินยอม หรือไม่ยินยอมรับการตรวจวินิจฉัยหรือการรักษาพยาบาล
2. ให้ข้อมูลด้านสุขภาพและข้อเท็จจริงต่างๆทางการแพทย์ที่เป็นจริงและครบถ้วนแก่ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพในกระบวนการรักษาพยาบาล
3. ให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ให้แจ้งผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพทราบ
4. ให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสถานพยาบาล
5. ปฏิบัติต่อผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้ป่วยรายอื่นรวมทั้งผู้ที่มาเยี่ยมเยียนด้วยความสุภาพให้เกียรติและไม่กระทำการที่รบกวนผู้อื่น
6. แจ้งสิทธิการรักษาพยาบาลพร้อมหลักฐานที่ตนมีให้เจ้าหน้าที่ของสถาน พยาบาลที่เกี่ยวข้องทราบ
7. ผู้ป่วยพึงรับทราบข้อเท็จจริงทางการแพทย์ ดังต่อไปนี้
 - 7.1 ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานและจรรยาบรรณ ย่อมได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายกำหนดและมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการถูกกล่าวหาโดยไม่เป็นธรรม
 - 7.2 การแพทย์ในที่นี้หมายถึงการแพทย์แผนปัจจุบันซึ่งได้รับการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ โดยองค์ความรู้ในขณะนั้นว่ามีประโยชน์มากกว่าโทษสำหรับผู้ป่วย
 - 7.3 การแพทย์ไม่สามารถให้การวินิจฉัย ป้องกัน หรือรักษาให้หายได้ทุกโรคหรือทุกสภาวะ
 - 7.4 การรักษาพยาบาลทุกชนิดมีความเสี่ยงที่จะเกิดผลอันไม่พึงประสงค์ได้ นอกจากนี้เหตุสุดวิสัยอาจเกิดขึ้นได้แม้ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพจะใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอตามภาวะวิสัยและพฤติการณ์ในการรักษาพยาบาลนั้นๆ แล้ว
 - 7.5 การตรวจเพื่อการคัดกรอง วินิจฉัย และติดตามการรักษาโรค อาจให้ผลที่คลาดเคลื่อนได้ด้วยข้อจำกัดของเทคโนโลยีที่ใช้และปัจจัยแวดล้อมอื่นๆที่ไม่สามารถควบคุมได้ตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน
 - 7.6 ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพมีสิทธิใช้ดุลพินิจในการเลือกกระบวนการรักษาพยาบาลตามหลักวิชาการทางการแพทย์ตามความสามารถและข้อจำกัด ตามภาวะวิสัยและพฤติการณ์ที่มีอยู่รวมทั้งการปรึกษาหรือส่งต่อโดยคำนึงถึงสิทธิและประโยชน์โดยรวมของผู้ป่วย
 - 7.7 เพื่อประโยชน์ต่อตัวผู้ป่วยผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพอาจให้ คำแนะนำ หรือส่งต่อผู้ป่วยให้ได้รับการรักษาตามความเหมาะสม ทั้งนี้ผู้ป่วยต้องไม่อยู่ในสภาวะฉุกเฉินอันจำเป็นเร่งด่วนและเป็นอันตรายต่อชีวิต
 - 7.8 การปกปิดข้อมูลด้านสุขภาพ และข้อเท็จจริงต่างๆ ทางแพทย์ของผู้ป่วยต่อผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพอาจส่งผลเสียต่อกระบวนการรักษาพยาบาล
 - 7.9 ห้องฉุกเฉินของสถานพยาบาล ใช้สำหรับผู้ป่วยฉุกเฉินอันจำเป็นเร่งด่วนและเป็นอันตราย ต่อชีวิต

**แบบประเมินการปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพ
โรงพยาบาลจิตเวชนครสวรรค์ราชนครินทร์**

ส่วนที่ 1. ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับผู้ที่ถูกประเมิน โดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด

1. อายุ.....ปี
2. เพศ 1. ☐ ชาย 2. ☐ หญิง
3. ศาสนา 1. ☐ พุทธ 2. ☐ คริสต์ 3. ☐ อิสลาม
4. การศึกษา 1. ☐ ปริญญาตรี 2. ☐ ปริญญาโท 3. ☐ ปริญญาเอก
5. สถานภาพสมรส 1. ☐ โสด 2. ☐ คู่ 3. ☐ ม่าย/หย่า/แยกกันอยู่
6. ประสบการณ์ในการทำงาน 1. ☐ พยาบาลเทคนิค.....ปี 2. ☐ พยาบาลวิชาชีพ.....ปี
7. ได้รับการอบรมเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพ/จริยธรรม 1. ☐ 1-3 ปี 2. ☐ 4-6 ปี 3. ☐ มากกว่า 6 ปี

ส่วนที่ 2. แบบสอบถาม การปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพ

คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้เป็นคำถามที่ใช้ประเมินพยาบาลวิชาชีพในหน่วยงานของท่าน ซึ่งมอบหมายให้หัวหน้าหน่วยงาน เป็นผู้ประเมิน เมื่อท่านอ่านข้อความในคำถามแต่ละข้อแล้วให้ท่านพิจารณาและทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับผู้ที่ถูกประเมินมากที่สุดและตอบให้ครบทุกข้อ

- ระดับคะแนน 5 หมายถึง ข้อความนั้นเป็นจริงตรงกับการปฏิบัติของผู้ที่ถูกประเมินมากที่สุด
 ระดับคะแนน 4 หมายถึง ข้อความนั้นเป็นจริงตรงกับการปฏิบัติของผู้ที่ถูกประเมินมาก
 ระดับคะแนน 3 หมายถึง ข้อความนั้นเป็นจริงตรงกับการปฏิบัติของผู้ที่ถูกประเมินปานกลาง
 ระดับคะแนน 2 หมายถึง ข้อความนั้นเป็นจริงตรงกับการปฏิบัติของผู้ที่ถูกประเมินน้อย
 ระดับคะแนน 1 หมายถึง ข้อความนั้นเป็นจริงตรงกับการปฏิบัติของผู้ที่ถูกประเมินน้อยที่สุด

ลำดับ ที่	การปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักจริยธรรม	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ให้ข้อมูลแก่ผู้รับบริการทุกครั้งก่อนให้การพยาบาล					
2.	พูดคุยให้กำลังใจและไม่แสดงอาการรังเกียจหรือเบียดเบียนผู้ป่วย					
3.	ใช้คำนำหน้า หรือสรรพนามที่สุภาพในการเรียกชื่อผู้รับบริการ					
4.	ยิ้มทักทาย ชักถามพูดคุยอย่างเป็นมิตรกับผู้มารับบริการ/ผู้ป่วย					
5.	ตั้งใจฟังผู้รับบริการ/ผู้ป่วยระบายความรู้สึกด้วยอาการสงบ					
6.	กล่าวคำขอโทษและแสดงความเสียใจเมื่อปฏิบัติไม่เป็นที่พอใจของผู้รับบริการ/ผู้ป่วย					
7.	ให้การช่วยเหลือผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะวิกฤตให้ปลอดภัยก่อน แม้ว่าจะล่วงเลยเวลาการทำงาน					
8.	ไม่เปิดเผยร่างกายผู้ป่วยที่ได้รับการตรวจรักษา					

ลำดับ ที่	การปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักจริยธรรม	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
9.	ตรวจสอบและดูแลการจัดอาหารตามความเชื่อ วัฒนธรรม และ ศาสนาของผู้มารับบริการ					
10.	อนุญาตให้ผู้มารับบริการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ตามความเหมาะสม					
11.	จัดลำดับการเข้าตรวจรับบริการด้วยความยุติธรรม และพิจารณาตาม ความรุนแรงของอาการ					
12.	ต้อนรับผู้มารับบริการทุกคนเสมือนญาติโดยไม่แบ่งเชื้อชาติ ศาสนา					
13.	อธิบาย ชี้แจงญาติของผู้มารับบริการเกี่ยวกับสิทธิพิเศษในการขอใช้ บริการตรวจรักษาตามระเบียบ					
14.	อำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการที่ได้รับสิทธิพิเศษตามระเบียบ					
15.	เก็บประวัติการรักษาความลับของผู้รับบริการยกเว้นเมื่อต้องใช้เพื่อ การตรวจรักษา					
16.	ขออนุญาตผู้มารับบริการ หากจำเป็นต้องเปิดเผยประวัติตามความ จำเป็น					
17.	แสดงความคิดเห็นในการวิเคราะห์แก้ไขปัญหาสุขภาพของผู้รับบริการ ร่วมกับทีมสุขภาพ					
18.	เชิญญาติและผู้รับบริการเข้ารับคำแนะนำ ชี้แจง เพื่อการมีส่วนร่วมใน การดูแลสุขภาพและการรักษา					
20.	ตรวจสอบเครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุ ครุภัณฑ์ เพื่อให้อยู่ในสภาพที่ สมบูรณ์พร้อมใช้เสมอ					
21.	สังเกตอาการและพฤติกรรมของผู้รับบริการที่มีปัญหาสุขภาพและให้ ความช่วยเหลือทันที					
22.	ให้การพยาบาลโดยคำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญ					
23.	ศึกษาข้อมูลของผู้รับบริการเพื่อให้การพยาบาลตรงตามความต้องการ					
24.	ปฏิบัติการพยาบาลตามมาตรฐานการพยาบาล					
25.	ให้บริการโดยคำนึงถึงความเท่าเทียมและความเสมอภาค					
26.	คำนึงถึงสิทธิของผู้ป่วยและผู้ให้บริการ					
27.	สอนสุขศึกษาแก่ผู้ป่วยให้สามารถป้องกันและควบคุมการกลับเป็นซ้ำ ของโรคและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ ดีขึ้น					
28.	เสริมสร้างความมีสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบให้เจ้าหน้าที่ทุกคน ทุกระดับ ให้มีความมุ่งมั่นที่จะให้บริการพยาบาลโดยคำนึงถึงผู้ป่วยเป็น ศูนย์กลาง					
29.	ร่วมงานที่เกี่ยวกับ จริยธรรมไม่ต่ำกว่าปีละ 1 ครั้ง					

ลำดับ ที่	การปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักจริยธรรม	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
30.	เข้าร่วมกิจกรรมกับโรงพยาบาลในการเยี่ยมคารวะผู้มีพระคุณในวันผู้สูงอายุ/วันเกษียณ เป็นต้น					
31.	ส่งเสริมความสามัคคี เสียสละ เพื่อส่วนรวม โดยมุ่งเน้นผลประโยชน์ส่วนตัว					
32.	นำแนวคิดทฤษฎีทางการพยาบาลและความรู้ที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล					
33.	ปฏิบัติงานด้วยความโอปอ้อมอารี อ่อนโยน สุภาพ ต่อผู้ร่วมวิชาชีพ					
34.	ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีสติ เชื้อมั่น และวิจารณ์ญาณ					
35.	ปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต อดทน อดกลั้น และตรงต่อเวลา					
36.	เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ขององค์กรพยาบาล					

รายชื่อคณะกรรมการจริยธรรมวิชาชีพการพยาบาล

1. นายอัชฌา	หรัยาลอย	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ
2. นางราตรี	ภูบุญ	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ
3. นางธาริณี	มาลัยมาตร	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ
4. นางสาวสรินดา	น้อยสุข	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ
5. นางจินันทนา	เนตรศิริ	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ
6. นางกชพร	สายสุทธิ	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ
7. นางธิดาเดือน	ดอนจันทร์	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ
8. นางวรรณา	ขวัญเมือง	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
9. นางสาวนฤมล	ศรีอักษร	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
10. นางรังสียา	แถวสุวรรณ	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ